

Povodom Godine Milutina Milankovića

Na predlog Srpske akademije nauka i umetnosti, Vlada Srbije je donela odluku da se 2009. godina proglasi godinom Milutina Milankovića.

Ovaj veliki srpski naučnik, rođen je pre 130. godina u Dalju (Slavonija). Jubilej 130 godina od rođenja Milutina Milankovića uvršten je i u zvaničnu listu značajnih godišnjica UNESCO-a.

Milutin Milanković, geofizičar, klimatolog, astronom, osnivač katedre za nebesku mehaniku na Beogradskom univerzitetu i svetski uvaženi naučnik, rođen je 28. maja 1879. godine u Dalju, blizu Osijeka. Tvorac je teorije ledenih doba, koja je povezala varijacije zemljine orbite i dugoročnih klimatskih promena. Njegova teorija je danas potpuno prihvaćena, njegovi radovi se sve više citiraju a ciklične promene klime uslovljene astronomskim faktorima u nauci se nazivaju po njemu, Milankovićeve ciklusi.

Milutin Milanković je rođen kao najstariji od šestoro dece zemljoposjednika i trgovca Milana i Jelene, rođene Muavčević. Otac mu je rano umro pa je brigu o porodici i imanju preuzela majka. Prva četiri razreda osnovne škole učio je kod privatnih učitelja, a srednju školu u Osijeku. Kao vrstan matematičar odlučio je da studira tehniku. Pohađao je Bečki tehnološki institut. Diplomirao 1902. godine i doktorirao 1904., kao prvi Srbin doktor tehničkih nauka. Tema doktorata je bila „Teorija linija pritisaka“. Tokom studija, u Beču je intenzivno čitao, ne samo stručnu literaturu već i beletristiku.

Posle studija jedno vreme je radio u Beču. Gradio brane, mostove, vijadukte, akvadukte i druge građevine od ojačanog betona, do jeseni 1909., kada mu je ponuđena katedra primenjene matematike na Beogradskom univerzitetu.

Tek što se doselio u Beograd usledili su Balkanski ratovi, a zatim i Prvi svetski rat. 1914. godine, kada je rat izbio, Austrougarska vojska je Milankovića internirala u Nesider, a kasnije u Budimpeštu. Tu je radio u biblioteci Mađarske akademije nauka i posvetio se pisanju monografije, koju je 1920. objavila Srpska akademije nauka i umetnosti u Parizu, pod nazivom "Matematička teorija termičkih fenomena uzrokovanih sunčevim zračenjima". Ovaj rad je Milankoviću izgradio značajnu reputaciju u naučnom svetu. Kasnije je pozvan da sarađuje u dve važne publikacije: prvoj iz klimatologije i drugoj iz geofizike. Za drugu je napisao čak četiri odeljka razvijajući i formulišući svoje teorije.

Svestan da je njegova teorija solarnog zračenja uspešno kompletirana, odlučio je da je sakupi i objavi. Pred sam početak rata u Jugoslaviji, 1941. završio je štampanje, u izdanju Srpske kraljevske akademije, svog obimnog i značajnog dela, "Kanon osunčavanja zemlje i njegova primena na problem ledenih doba".

Meteorolozi su pedesetih godina kritikovali Milankovićeve teorije ledenih doba. Ipak, kasnih šezdesetih i sedamdesetih istraživanja sedimenata duboko u morima su dovela do potvrde njegovih stavova i Milutin Milanković je dobio nesumnjivo međunarodno priznanje 10. decembra 1976. godine, kada su u časopisu "Nauka" (Science) objavljeni konačni rezultati opsežnog petogodišnjeg projekta, čiji je predmet bio da odgovor na pitanje jesu li Milankovićeve proračuni bili tačni ili ne. Utvrđeno je da su varijacije Zemljine orbite indicirale ledenih doba, a Milankovićeve radovi postali su predmet intenzivnijih izučavanja.

Između ostalog, Milanković je predlagao reformu gregorijanskog i julijanskog kalendara, koja je vodila izgradnji jedinstvenog, do sada najpreciznijeg kalendara (Milankovićev kalendar) i koja je prihvaćena na Svepravoslavnom kongresu u Carigradu 1923. godine.

Kao ljubitelj lepe reči, ali i istorije razvoja nauke, Milanković je napisao i više naučno-popularnih dela: "Istorija astronomske nauke", "Kroz carstvo nauka", "Tehnika u toku davnih vekova", "Nauka i tehnika tokom vekova". Ipak, najpoznatije pisano delo mu je roman "Kroz vasionu i vekove" - prvi naučno-popularni hit na ovim prostorima i jedno od dela koja čine istoriju ovdašnje naučno-fantastične literature.

Milanković je objavio i autobiografiju u tri dela: Uspomene, doživljaji i saznanja. A njegov sin, Vasko napisao je biografsko delo: Moj otac, Milutin Milanković.

Godine 1920. Milanković je izabran za dopisnog člana SANU, a za redovnog 1924. Za dopisnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti izabran

je 1925., a bio je i član Nemačke akademije Naturalista (Leopoldine) u Haleu, kao i mnogih drugih naučnih društava u zemlji i inostranstvu.

Kada su nemačke okupacione vlasti u Drugom svetskom ratu tražile od profesora Beogradskog univerziteta da potpišu Apel srpskom narodu (i podrže okupaciju), Milanković je bio i jedan od nekolicine profesora koji su odbili da to učine.

Umro je 12. decembra 1958. godine u Beogradu. Prvobitno je sahranjen u grobnici na Novom groblju, ali je, prema sopstvenoj želji, na inicijativu sestre bliznakinje Milene, 1966. prenet u porodičnu grobnicu na pravoslavno groblje u Dalj, na obali Dunava - rajske reke Fison, odakle je pošao na svoj put kroz vasionu i vekove, gde i sada počiva.

Mnoge generacije bile su uskraćene za saznanja o Milutinu Milankoviću i njegovom naučnom delu, kojeg je i sama NASA svrstala među 15 najvećih naučnika svih vremena. Međutim, zahvaljujući saradnji vlada dveju zemalja, Srbije i Hrvatske, koje su nekoliko godina zajednički obnavljale njegovu rodnu kuću u hrvatskom mestu Dalj, Milankovićevo delo izašlo je iz senke. I u Hrvatskoj je, kao i u Srbiji, 2009. godina, takođe, zvanično proglašena godinom Milutina Milankovića.

Milanković je tvorac nove metodologije u klimatologiji i najpreciznijeg astronomskeg kalendara. Po njemu je nazvan asteroid broj 1605 i jedan krater na Mesecu. Ali, on je i čovek koji je znao sve Šekspirove drame napamet, koji je nosio Geteovog Fausta svuda sa sobom, da ga u dokolici, još jednom pročita. Kažu da je tokom četiri godine bio 105 puta u operi i da je izvrsno poznao antičku Grčku.

Danas je Milankovićeve teorija potpuno prihvaćena, a njegovi radovi sve citirani. Milutin Milanković je veoma prisutan i na Internetu. Na najvećem svetskom pretraživaču iz oblasti nauke, Gugl skolaru, dobićemo linkove više hiljada prezentacija na kojima se nalaze podaci o njemu i njegovom delu.

<http://scholar.google.com/scholar?q=milankovitch&ie=UTF-8&oe=UTF-8&hl=en>

Postoji i više hiljada knjiga na istom pretraživaču.

http://books.google.com/books?q=milankovitch&btnG=Search+Books&as_brr=0

I veoma opširna odrednica posvećena Milankoviću u interaktivnoj enciklopediji na engleskom, nemačkom i srpskom jeziku.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Milankovitch>

<http://de.wikipedia.org/wiki/Milankovitch>

<http://sr/...wikipedia.org/wiki>

Divna Milošević

[Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported](#)

You are free:

- to Share - to copy, distribute and transmit the work
- to Remix - to adapt the work

Under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- Share Alike. If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under the same or similar license to this one.
 - For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. The best way to do this is with a link to this web page.
 - Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.
 - Nothing in this license impairs or restricts the author's moral rights.